Max Paradox

PROBLEM? WYLUZUJ. OGARNIESZ TO!

Seria poradników z przymrużeniem oka ;)

Kochamy Się, Ale Nie Wszystko Musimy Robić Razem

Jak zachować własne zainteresowania, ludzi i przestrzeń w związku bez traktowania osobnego planu na sobotę jak sygnału alarmowego

Mamy problem. Ale spokojnie.
Da się go rozwiązać i jeszcze będzie z czego się pośmiać.

Kochamy Się, Ale Nie Wszystko Musimy Robić Razem

Jak zachować własne zainteresowania, ludzi i przestrzeń w związku bez traktowania osobnego planu na sobotę jak sygnału alarmowego

Max Paradox

PROBLEM? WYLUZUJ. OGARNIESZ TO!

ISBN: 978-83-8483-677-4

SPIS TREŚCI

INTRO 5

Rozdział 1 - Kiedy „my" zaczyna pożerać „ja" 11

Rozdział 2 - Dlaczego osobne plany potrafią uruchomić alarm? 21

Rozdział 3 - Miłość to nie abonament na wspólne uczestnictwo 31

Rozdział 4 - Jak ze zwykłego kompromisu zrobić małą wojnę domową 41

Rozdział 5 - Poczucie winy, czyli dlaczego własna przyjemność smakuje czasem jak zdrada 51

Rozdział 6 - Gdzie podziali się moi ludzie? O odzyskiwaniu życia poza związkiem 61

Rozdział 7 - Samemu, choć pod jednym dachem. Prawo do własnej przestrzeni 73

Rozdział 8 - Nie konkuruj z saksofonem. Kiedy pasja partnera staje się rywalem 83

Rozdział 9 - Jak mówić o własnych planach, żeby nikt nie słyszał wypowiedzenia związku 93

Rozdział 10 - Dwa kalendarze, jedno życie. Jak znaleźć czas dla siebie i dla związku 102

Rozdział 11 - Osobny wyjazd to nie próba generalna rozstania 113

Rozdział 12 - Dwa osobne światy, jedna bliskość. Jak naprawdę wracać do siebie 122

Rozdział 13 - Dwa ważne plany, jedna sobota. Jak podejmować decyzje bez szukania winnego 132

Rozdział 14 - Randka z samym sobą, czyli jak przestać czekać na powrót partnera.....142

Rozdział 15 - Kiedy własny czas staje się luksusem. Dzieci, obowiązki i życie, które nie czyta poradników.....153

Rozdział 16 - „Potrzebuję przestrzeni" czy „Nie chcę o tym rozmawiać"? Kiedy niezależność staje się ucieczką 164

Rozdział 17 - Kiedy kompromis nie działa, czyli co zrobić z różnicą, która nie chce zniknąć 174

Rozdział 18 - Powrót do starych nawyków. Jak nie zgubić równowagi, którą już znaleźliście 184

Rozdział 19 - Nie organizuj partnerowi wolności. Jak wspierać niezależność bez przejmowania sterów 195

Rozdział 20 - Kochamy się, więc możemy być sobą. Związek, w którym nikt nie musi znikać 205

INTRO

Jest sobota, godzina 9:47. Jedna osoba właśnie oznajmia, że po południu wybiera się ze znajomymi na rower. Druga podnosi wzrok znad kawy. Zapada cisza, której długość sugeruje, że zamiast niewinnej wycieczki ogłoszono właśnie zamiar rozpoczęcia drugiego życia w innym województwie. Pada pytanie: „A ja?". Odpowiedź „Możesz zrobić coś, na co masz ochotę" nie pomaga, ponieważ w tym momencie brzmi mniej więcej jak „Radź sobie, obywatelu, państwo wycofuje wsparcie". Jeszcze pięć minut temu mieliśmy spokojny weekend. Teraz odbywa się nieformalna rozprawa dotycząca lojalności, priorytetów i przyszłości związku. Dowodem rzeczowym jest kask rowerowy.

Co właściwie poszło nie tak? Przecież nikt nikogo nie zdradził, nie zniknął na trzy dni bez wiadomości ani nie ogłosił, że wspólne życie było administracyjną pomyłką. Jedna osoba chciała przez kilka godzin robić coś samodzielnie. Druga poczuła się pominięta. I choć obie reakcje mogą być zrozumiałe, bardzo szybko powstaje z nich konflikt większy niż pierwotny plan. Zaczynamy rozmawiać nie o sobotnim popołudniu, lecz o tym, czy nadal jesteśmy dla siebie ważni. Niewinny kalendarz dostaje odpowiedzialność, której nie udźwignąłby nawet zawodowy mediator. Najbardziej przewrotne jest to, że para może naprawdę się kochać, dobrze ze sobą czuć i nadal nie wiedzieć, jak bez poczucia winy spędzić czas osobno.

Wiele osób wchodzi w związek z wyobrażeniem, że bliskość oznacza wspólnotę niemal wszystkiego. Razem odpoczywamy, razem wychodzimy, razem odwiedzamy znajomych, razem wybieramy rozrywkę. Nawet gdy jedna

osoba ogląda film, który druga uważa za wyjątkowo skuteczną formę usypiania dorosłych, siedzą obok siebie, bo przecież liczy się wspólny czas. Początkowo taka bliskość bywa cudowna. Chcemy ze sobą przebywać, poznawać swoje światy, dzielić doświadczenia. Problem pojawia się wtedy, gdy przyjemny wybór zamienia się w niewypowiedziany obowiązek. Nagle osobne wyjście wymaga uzasadnienia, samotny spacer budzi podejrzenia, a własne hobby staje się czymś, na co trzeba uzyskać zgodę, najlepiej z pieczątką i trzydniowym wyprzedzeniem.

Nie oznacza to, że potrzeba wspólnego czasu jest przesadą. Dla jednej osoby sobotni poranek może być jedyną chwilą w tygodniu, kiedy naprawdę ma szansę pobyć z partnerem. Dla drugiej może być pierwszą okazją, żeby odpocząć od rozmów, obowiązków i nieustannego dopasowywania się do innych. Oboje mają potrzeby, które zasługują na uwagę. Trudność zaczyna się wtedy, gdy każdą różnicę interpretujemy jako ocenę naszej relacji. „Chcę pobyć sam" zostaje usłyszane jako „Nie chcę być z tobą". „Chciałabym, żebyśmy coś zrobili razem" brzmi jak „Nie wolno ci mieć własnego życia". Tymczasem pomiędzy tymi zdaniami istnieje ogromna przestrzeń, w której można znaleźć porozumienie bez wyznaczania zwycięzcy.

Osobna przestrzeń w związku nie musi świadczyć o oddalaniu się partnerów. Czasem jest warunkiem tego, żeby nadal mieli czym dzielić się przy wspólnym stole. Człowiek, który rezygnuje ze wszystkich dawnych zainteresowań, kontaktów i przyjemności, niekoniecznie staje się bardziej oddanym partnerem. Może z czasem stać się kimś, kto oczekuje, że druga osoba zastąpi mu przyjaciół, pasje, rozrywkę i całe zaplecze emocjonalne. To stanowisko niezwykle odpowiedzialne, szczególnie gdy nie

przewidziano urlopu ani zastępstwa. Związek może być ważną częścią życia, nawet jego centrum, ale trudno wymagać, żeby jedna relacja nieustannie zaspokajała wszystkie ludzkie potrzeby.

Bywa też odwrotnie. Ktoś przez lata słyszał, że dobry partner powinien zawsze chcieć spędzać czas razem, więc przestaje mówić o własnych planach. Rezygnuje z zaproszeń, odkłada zainteresowania, tłumaczy znajomym, że „teraz jakoś nie ma czasu". Początkowo wydaje się to drobnym kompromisem. Z czasem pojawia się jednak irytacja, której przyczyna staje się coraz mniej oczywista. Człowiek tęskni za swoim dawnym życiem, choć przecież nikt oficjalnie mu go nie zabrał. Pojawia się poczucie, że dla świętego spokoju oddał kawałek siebie. A potem trudno spokojnie rozmawiać o potrzebach, ponieważ w głowie działa już bardzo skrupulatny księgowy, naliczający wszystkie niewykorzystane soboty.

W tej książce nie będziemy jednak ogłaszać, że każda para powinna prowadzić dwa niemal niezależne życia, spotykając się okazjonalnie przy lodówce. Bliskość, wspólne rytuały, troska i świadome wybieranie siebie mają ogromne znaczenie. Chodzi o znalezienie takiej równowagi, w której wspólne „my" nie wymaga likwidacji dwóch osobnych „ja". Niektóre pary uwielbiają większość rzeczy robić razem i naprawdę im to odpowiada. Inne potrzebują więcej niezależności. Jeszcze inne zmieniają swoje proporcje zależnie od etapu życia, obciążenia pracą, wychowywania dzieci czy zwykłego zmęczenia. Nie istnieje obowiązkowa liczba godzin osobno, której osiągnięcie odblokowuje certyfikat zdrowego związku.

Istotne będzie natomiast odróżnianie potrzeb od interpretacji. Gdy partner wychodzi bez nas, możemy

poczuć smutek, zazdrość, ulgę albo wszystkie trzy emocje naraz, co jest dość ambitnym programem na jedno popołudnie. Samo uczucie nie przesądza jeszcze, że druga osoba zrobiła coś niewłaściwego. Warto sprawdzić, czego naprawdę zabrakło: informacji, wspólnego planowania, poczucia ważności, a może zwyczajnej możliwości zorganizowania sobie atrakcyjnego dnia. Takie rozpoznanie zmienia rozmowę. Zamiast „Wolisz znajomych ode mnie" można powiedzieć: „Liczyłam na wspólny weekend i zrobiło mi się przykro, że nie ustaliliśmy planów wcześniej". To nadal nie gwarantuje zgody, ale przynajmniej rozmawiamy o rzeczywistym problemie, a nie o wyroku wydanym przez wyobraźnię.

Będziemy również uczciwie przyglądać się sytuacjom, w których hasło „potrzebuję przestrzeni" staje się wygodnym sposobem unikania odpowiedzialności. Jeśli jedna osoba regularnie realizuje swoje pasje, podczas gdy druga samotnie zajmuje się domem, dziećmi i wspólnymi obowiązkami, trudno mówić o równowadze. Swoboda nie polega na tym, że jeden partner ma życie prywatne, a drugi pełni całodobowy dyżur organizacyjny. Podobnie niezależność nie usprawiedliwia ukrywania ważnych spraw, lekceważenia ustaleń ani ignorowania cierpienia drugiej osoby. A tam, gdzie pojawia się kontrola, zastraszanie, izolowanie od bliskich czy przemoc, problem wykracza poza zwykłe negocjowanie wolnego czasu i może wymagać profesjonalnego wsparcia.

Nie będziemy też udawać, że wystarczy jedna szczera rozmowa, aby zniknęły wszystkie obawy. Czasami reakcje na osobne plany wynikają z dawnych doświadczeń, nierównego podziału uwagi albo długo narastającego poczucia zaniedbania. Czasami ktoś po prostu nie wie, co

robić ze sobą, gdy partner jest zajęty. To trudniejsze do przyznania niż stwierdzenie, że druga osoba zachowuje się egoistycznie. Własne życie poza związkiem nie odbudowuje się jednak na komendę. Przyjaźnie wymagają kontaktu, zainteresowania czasu, a samodzielność odrobiny praktyki. Trzeba też nauczyć się spokojnie przyjmować fakt, że partner może doświadczać radości, której akurat nie jesteśmy częścią.

Dlatego zamiast idealnego modelu pary poszukamy sposobów na codzienne decyzje. Jak powiedzieć o własnym planie bez przepraszania za samą potrzebę? Jak reagować, kiedy zostajemy w domu i czujemy ukłucie zazdrości? Jak uczciwie dzielić czas, obowiązki i możliwości odpoczynku? Jak pielęgnować dawne znajomości, nie zaniedbując relacji? I jak rozpoznać moment, w którym osobność wzmacnia bliskość, a kiedy rzeczywiście zaczyna służyć unikaniu kontaktu? Odpowiedzi nie zawsze będą wygodne. Czasem potrzebna będzie zmiana zachowania, czasem trudna rozmowa, a czasem uznanie, że partner nie musi lubić wszystkiego, co dla nas ważne, żeby traktować to z szacunkiem.

Na początek wystarczy wyobrazić sobie najbliższą sobotę. Jedna osoba wychodzi na kilka godzin, druga realizuje swój plan, a wieczorem spotykają się bez przesłuchania, obrażania i demonstracyjnego wzdychania. Może opowiadają sobie, co przeżyli. Może wolą razem obejrzeć film. Może jedno odkrywa, że świetnie bawiło się bez drugiego, i nie jest to wiadomość wymagająca pilnego posiedzenia rodzinnego sztabu kryzysowego. Nadal się kochają. Nadal chcą być razem. Po prostu wiedzą, że bliskość nie wymaga nieustannej obecności, a osobne doświadczenia nie muszą odbierać niczego wspólnej relacji.

Miłość może łączyć dwoje ludzi bez konieczności zszywania ich kalendarzy na stałe.

Rozdział 1 - Kiedy „my" zaczyna pożerać „ja"

W pewnym momencie związku wydarza się rzecz niezwykła. Dwoje dorosłych ludzi, którzy jeszcze niedawno mieli osobne zainteresowania, znajomych, ulubione miejsca i własne sposoby spędzania czasu, zaczyna funkcjonować jak jeden organizm. Nie wiadomo dokładnie kiedy. Nie ma uroczystej ceremonii, podczas której urzędnik ogłasza: „Od dziś państwa indywidualne osobowości zostają połączone. Wszelkie zainteresowania należy uzgadniać wspólnie". A jednak któregoś dnia ktoś pyta jedną osobę, czy lubi teatr, a ona odpowiada: „My raczej nie chodzimy". Być może sama uwielbia teatr. Być może druga osoba po prostu zasnęła kiedyś na przedstawieniu. Nie ma to już większego znaczenia, ponieważ decyzja została podjęta w imieniu całego związku, a prywatne preferencje przeszły na status nieaktywnej usługi.

Ten proces zwykle zaczyna się niewinnie, a nawet przyjemnie. Kiedy się zakochujemy, naturalnie chcemy spędzać ze sobą czas. Poznajemy nawzajem swoje światy, odkrywamy nowe miejsca, próbujemy rzeczy, których wcześniej nie braliśmy pod uwagę. Osoba przekonana, że góry są tylko niewygodnym sposobem oglądania kamieni, nagle kupuje buty trekkingowe. Ktoś, kto uważał gotowanie za czynność techniczną prowadzącą do jedzenia, zaczyna z entuzjazmem rozmawiać o fermentowaniu ciasta. I bardzo dobrze. Bliska relacja może wzbogacać życie właśnie dlatego, że otwiera nas na doświadczenia drugiego człowieka. Kłopot pojawia się dopiero wtedy, gdy ciekawość zamienia się w obowiązek uczestnictwa, a wspólne

doświadczenia zaczynają wypierać wszystko, co indywidualne.

Wyobraźmy sobie Martę i Pawła. Marta lubi długie spacery po mieście, fotografowanie starych kamienic i spotkania z przyjaciółkami, podczas których rozmowa potrafi płynnie przejść od pracy do sensu życia, a następnie do cen pomidorów. Paweł uwielbia majsterkowanie, gry strategiczne i wieczory, podczas których nikt nie oczekuje od niego rozbudowanej wypowiedzi. Początkowo oboje z zainteresowaniem uczestniczą w swoich aktywnościach. Marta próbuje zrozumieć zasady gier, Paweł zaczyna dostrzegać urok architektury. Po dwóch latach Marta coraz rzadziej spotyka się z koleżankami, bo Paweł czuje się wtedy pominięty. Paweł porzuca swoje wieczory z grami, ponieważ Marta odbiera je jako brak zainteresowania wspólnym czasem. Oboje są przekonani, że robią coś dobrego dla związku. Oboje coraz częściej czują jednak, że czegoś im brakuje.

Nie zawsze dochodzi przy tym do otwartych zakazów. Częściej działa delikatny system sygnałów, który z czasem okazuje się niezwykle skuteczny. Wystarczy zawiedzione spojrzenie, przeciągłe „Aha, czyli znowu wychodzisz” albo pytanie „Naprawdę wolisz to ode mnie?”. Druga osoba zaczyna przewidywać reakcję i odpowiednio wcześniej rezygnować z własnych planów. Nie musi już słyszeć sprzeciwu, ponieważ samodzielnie go sobie odtwarza. W końcu związek funkcjonuje bez większych konfliktów, lecz tylko dlatego, że wiele potrzeb nie dociera nawet do etapu rozmowy. Spokój bywa wtedy mylony z porozumieniem. Tymczasem różnica jest zasadnicza: porozumienie oznacza, że można otwarcie wyrazić odmienne potrzeby i szukać

rozwiązania. Cisza oznacza czasem jedynie, że jedna lub obie strony uznały rozmowę za zbyt kosztowną.

Bliskość nie wymaga identyczności

Warto rozróżnić trzy rzeczy, które w codziennym życiu często wrzucamy do jednego worka: bliskość, wspólne aktywności i podobieństwo zainteresowań. Można być ze sobą bardzo blisko, nie lubiąc tych samych filmów, sportów czy sposobów odpoczynku. Można również spędzać wspólnie niemal każdą wolną chwilę i czuć się emocjonalnie odległym. Liczba godzin przebywania w jednym pomieszczeniu nie mówi jeszcze, czy dwoje ludzi naprawdę ze sobą rozmawia, wzajemnie się rozumie i czuje się bezpiecznie. Gdyby sama obecność wystarczała do budowania więzi, współpracownicy siedzący osiem godzin dziennie w jednym biurze tworzyliby najbardziej romantyczne relacje świata. Niestety, regularne uczestnictwo w tym samym spotkaniu organizacyjnym nie zastępuje intymności.

Czasem utożsamiamy wspólne robienie wszystkiego z dowodem miłości, ponieważ tak wyobrażamy sobie idealną parę. Skoro naprawdę do siebie pasujemy, powinniśmy chcieć tych samych rzeczy. Jeśli jedno uwielbia podróżować, drugie powinno z entuzjazmem pakować walizkę. Jeśli jedno chce spędzić niedzielę na rodzinnej uroczystości, drugie powinno cieszyć się perspektywą kolejnej rozmowy z dalekim kuzynem o remoncie garażu. Takie oczekiwanie brzmi niewinnie, dopóki nie zauważymy, że wymaga od dwojga ludzi bardzo podobnych upodobań, poziomu energii i potrzeb społecznych. A przecież partnerstwo nie polega na znalezieniu własnej kopii, tylko na budowaniu relacji z kimś, kto ma także odmienny sposób przeżywania świata.

Bycie razem jest wyborem dotyczącym relacji, a nie deklaracją rezygnacji z indywidualności. To ważne rozróżnienie, ponieważ pozwala inaczej patrzeć na różnice. Partner, który nie chce uczestniczyć w każdym spotkaniu ze znajomymi, niekoniecznie odrzuca naszych przyjaciół. Może po prostu potrzebować spokojniejszego wieczoru. Osoba, która chce kontynuować dawną pasję, nie musi uważać jej za ważniejszą od związku. Może potrzebować aktywności, dzięki której nadal czuje się sobą. Z kolei ktoś, kto lubi większość czasu spędzać wspólnie, nie powinien być automatycznie przedstawiany jako niesamodzielny. Problemem staje się dopiero sytuacja, w której jedna preferencja zostaje uznana za obowiązującą normę, a druga za wadę charakteru wymagającą naprawy.

Szczególnie zdradliwy jest argument: „Skoro mnie kochasz, powinno ci zależeć na tym, żebyśmy robili to razem". Oczywiście miłość często oznacza gotowość uczestniczenia w aktywnościach ważnych dla drugiej osoby. Można pójść na wystawę, która nas nie interesuje, ponieważ wiemy, jak wielkie znaczenie ma ona dla partnera. Można towarzyszyć komuś podczas trudnego wydarzenia albo podzielić jego radość, mimo że sam temat pozostaje nam obcy. Takie gesty mają wartość właśnie dlatego, że wynikają z troski. Kiedy jednak stają się obowiązkowym sprawdzianem uczuć, tracą swój sens. Uczestnictwo wymuszone poczuciem winy trudno nazwać spontanicznym wyrazem miłości. To raczej obecność służbowa, tyle że bez dodatku za nadgodziny.

Nie oznacza to, że każda odmowa jest automatycznie rozsądna, a każde oczekiwanie wspólnego działania stanowi próbę kontroli. Jeżeli partner od miesięcy odmawia udziału we wszystkich ważnych wydarzeniach, druga osoba może

słusznie czuć się samotna. Jeśli ktoś konsekwentnie wybiera swoje zainteresowania kosztem wcześniej ustalonych planów, problemem nie jest nadmierna potrzeba bliskości drugiej strony, lecz nierzetelność. Warto więc patrzeć na cały wzorzec zachowania, zamiast oceniać pojedyncze zdarzenie. Czy oboje mają przestrzeń na własne potrzeby? Czy potrafią również świadomie wybierać wspólne doświadczenia? Czy odmowa dotyczy konkretnej aktywności, czy właściwie całej relacji? Te pytania dostarczają więcej informacji niż dramatyczna interpretacja jednego wolnego wieczoru.

Ile kosztuje rezygnowanie z siebie

Utrata indywidualności rzadko przypomina gwałtowne wydarzenie. Przeważnie odbywa się w niewielkich ratach. Najpierw opuszczamy jedno spotkanie ze znajomymi, bo partner miał ciężki dzień. Potem rezygnujemy z kolejnego, ponieważ zaplanowaliśmy wspólną kolację. Następne wypada w terminie rodzinnych odwiedzin, a jeszcze inne budzi niezadowolenie drugiej osoby. Po pewnym czasie zaproszenia przychodzą coraz rzadziej. Nie dlatego, że znajomi nas nie lubią, lecz dlatego, że nauczyli się, iż prawdopodobnie odmówimy. Zainteresowania wymagające regularności stopniowo zanikają. Dawna przyjemność zaczyna wyglądać jak zbędny luksus, na który trudno znaleźć czas. I pewnego dnia odkrywamy, że poza pracą, obowiązkami i związkiem niewiele zostało rzeczy należących wyłącznie do nas.

Taki stan może wywoływać frustrację nawet wtedy, gdy druga osoba wcale nie chciała nas ograniczać. Być może sami uznaliśmy, że dobra relacja wymaga ciągłej dostępności. Być może obawialiśmy się konfliktu albo mieliśmy przekonanie, że własna przyjemność jest mniej

ważna niż wspólny spokój. Z czasem pojawia się jednak pokusa obwiniania partnera za wszystkie utracone możliwości. „Przez ciebie nigdzie nie wychodzę" brzmi przekonująco, lecz czasami rzeczywistość jest bardziej skomplikowana. Partner mógł okazywać niezadowolenie, a my mogliśmy dodatkowo podejmować decyzje, których nikt bezpośrednio od nas nie wymagał. Uczciwe rozpoznanie własnego udziału nie służy szukaniu winnego. Pomaga odzyskać wpływ na przyszłe wybory.

Jest jeszcze mniej oczywista konsekwencja: kiedy jedna osoba staje się niemal jedynym źródłem towarzystwa, rozrywki i wsparcia, relacja zaczyna przenosić ogromne obciążenie. Każde zmęczenie partnera może wtedy wyglądać jak odrzucenie. Każdy jego gorszy nastrój odbija się na naszym dniu, ponieważ nie mamy innych sposobów na odpoczynek ani ludzi, z którymi moglibyśmy porozmawiać. Nawet drobna różnica zainteresowań urasta do poważnego problemu. On nie chce wyjść do kina, więc cały wieczór wydaje się stracony. Ona nie ma ochoty na koncert, więc trzeba zrezygnować z wydarzenia. Tymczasem posiadanie własnego świata daje parze więcej możliwości. Nie wszystko musi być uzgadniane, a odmienne upodobania przestają stanowić przeszkodę nie do pokonania.

Warto przy tym odróżnić samodzielność od demonstracyjnej niezależności. Osoba, która zaczyna podkreślać, że nikogo nie potrzebuje, nie musi być bardziej dojrzała emocjonalnie od kogoś, kto lubi bliskość. Czasem hasło „mam swoje życie" służy unikaniu zobowiązań, rozmów albo uwzględniania partnera w decyzjach. Zdrowa osobność nie wymaga udowadniania, że poradzimy sobie bez drugiego człowieka. Oznacza raczej możliwość

powiedzenia: „Lubię nasze wspólne życie i nadal chcę mieć w nim miejsce na swoje zainteresowania". Obie części tego zdania są ważne. Pominięcie pierwszej może budzić niepokój, a pominięcie drugiej prowadzić do stopniowej rezygnacji z siebie. Nie trzeba wybierać między miłością a własną osobowością, jakby były konkurencyjnymi ofertami w sklepie.

Sprawdź, co naprawdę wybierasz

Dobrym początkiem jest przyjrzenie się ostatnim dwóm tygodniom bez oceniania, czy wasz związek spełnia jakąś wyobrażoną normę. Przypomnij sobie kilka sytuacji, w których spędzaliście czas razem, oraz te, w których ktoś miał ochotę zrobić coś samodzielnie. Zastanów się, co wynikało ze szczerej chęci, co z praktycznych obowiązków, a co z obawy przed reakcją drugiej osoby. Jeśli poszliście razem na zakupy, bo oboje chcieliście wybrać wyposażenie mieszkania, to zwyczajna wspólna decyzja. Jeśli jedna osoba towarzyszyła drugiej tylko dlatego, że samotny wyjazd do sklepu wywołałby pretensje, sytuacja wygląda inaczej. Nie chodzi o sporządzenie aktu oskarżenia. Chodzi o zauważenie momentów, w których automatycznie traktujecie dwie osoby jak jedną jednostkę organizacyjną.

Podczas takiego przyglądania się codzienności mogą pojawić się zaskakujące odkrycia. Być może od dawna nie pytasz partnera, na co naprawdę ma ochotę, ponieważ zakładasz, że lubi dokładnie to samo. Być może on nie proponuje swoich pomysłów, bo wcześniej kilka razy spotkał się z rozczarowaniem. Może oboje wybieracie neutralne aktywności, które żadnego z was szczególnie nie cieszą, ale przynajmniej nie powodują konfliktów. Para potrafi w ten sposób spędzać kolejne weekendy, konsekwentnie unikając wszystkiego, co mogłoby kogokolwiek zirytować. Efektem

bywa imponująca zgodność w kwestii nierobienia niczego interesującego. Odkrycie tego mechanizmu może być niewygodne, lecz pozwala odzyskać wybór tam, gdzie wcześniej działało przyzwyczajenie.

Rozmowę warto zacząć od konkretnej potrzeby, a nie od wielkiej deklaracji niepodległości. Zdanie „Chciałabym w czwartkowe wieczory wrócić na zajęcia taneczne" daje drugiej osobie coś rzeczywistego do rozważenia. Można wtedy sprawdzić, czy termin koliduje z obowiązkami, czy potrzebne będzie inne zorganizowanie czasu, czy partner miał wcześniej wspólny plan. Natomiast komunikat „Muszę wreszcie odzyskać wolność" może zabrzmieć tak, jakby związek był zakładem karnym, z którego przygotowujemy ucieczkę. Nawet jeśli frustracja jest prawdziwa, podobne sformułowanie utrudnia współpracę. Ważne, żeby własną potrzebę przedstawić jasno, bez umniejszania jej znaczenia i bez oskarżania partnera o wszystkie dotychczasowe rezygnacje.

Dobrze jest także zapytać drugą osobę, z czego sama chciałaby korzystać częściej. Być może partner, który dotąd niechętnie reagował na nasze osobne plany, również od dawna rezygnuje z czegoś ważnego. Możecie odkryć, że oboje tęsknicie za czasem dla siebie, ale każde czekało, aż drugie pierwsze przyzna się do tej potrzeby. Nie trzeba natychmiast ustalać sztywnego harmonogramu niezależności. Wystarczy wybrać jeden konkretny plan, uwzględnić rzeczywiste zobowiązania i sprawdzić, jak się z tym czujecie. Istotne jest, żeby obie strony miały porównywalne możliwości, a nie wyłącznie teoretyczne prawo do odpoczynku. Osoba zajmująca się małym dzieckiem nie odzyska swobody dzięki zapewnieniu, że

„przecież też może gdzieś wyjść", jeśli nikt w tym czasie nie przejmie opieki.

Wspólne życie wymaga kompromisów i nie każde zainteresowanie da się realizować w takim zakresie jak wcześniej. Czas, pieniądze, zdrowie i obowiązki naprawdę ograniczają nasze możliwości. Niektóre okresy życia wymagają większego zaangażowania w rodzinę, inne pozwalają na więcej swobody. Nie warto jednak mylić koniecznych ograniczeń z przekonaniem, że osobna przyjemność sama w sobie jest czymś podejrzanym. Partnerzy mogą świadomie ustalić, które sprawy wymagają wspólnej decyzji, a w których wystarcza wzajemna informacja. Mogą też uznać, że pewne okazje mają szczególne znaczenie i warto w nich uczestniczyć razem, nawet jeśli nie należą do ulubionych aktywności jednej osoby. Różnica polega na tym, że takie ustalenia wynikają z rozmowy, zamiast funkcjonować jako niepisany regulamin związku.

Najciekawsze dzieje się jednak wtedy, gdy zaczynamy widzieć partnera jako odrębnego człowieka, a nie wyłącznie drugą połowę wspólnego planu. Możemy dowiedzieć się o nim czegoś nowego. Odkryć zainteresowanie, którego wcześniej nie rozumieliśmy, albo zobaczyć, jak wiele radości daje mu aktywność, w której sami nie chcemy uczestniczyć. Zamiast traktować tę przyjemność jako konkurencję, możemy potraktować ją jako część osoby, którą wybraliśmy. Nie musimy wszystkiego podzielać, żeby okazywać zainteresowanie. Czasem wystarczy zapytać, jak było, posłuchać odpowiedzi i powstrzymać się od komentarza, że przecież można było spędzić te godziny znacznie pożyteczniej.

Związek nie staje się słabszy tylko dlatego, że jego uczestnicy zachowują własne gusta, przyjaźnie i sposoby odpoczynku. Może natomiast tracić lekkość, kiedy każde indywidualne pragnienie musi przejść test zgodności ze wspólną tożsamością. Dwoje ludzi nie potrzebuje identycznych zainteresowań, żeby tworzyć bliską relację. Potrzebuje możliwości wybierania siebie bez konieczności odrzucania wszystkiego innego. Wtedy wspólnie spędzony wieczór przestaje być obowiązkową obecnością, a staje się świadomą decyzją. I właśnie w tym tkwi wartość zachowania dwóch osobnych „ja": wspólne „my" ma dzięki nim kogo łączyć.

Rozdział 2 - Dlaczego osobne plany potrafią uruchomić alarm?

Telefon leży na kuchennym blacie. Przychodzi wiadomość od dawnego znajomego: „Spotykamy się w piątek wieczorem, wpadasz?". Odpowiedź jeszcze nie padła, ale w głowie osoby stojącej obok zdążył już powstać pełnometrażowy dramat psychologiczny. Skoro partner chce tam pójść, to może znudziło mu się wspólne życie. Skoro zaproszenie dotyczy tylko jego, zapewne nie chcą nas w swoim towarzystwie. Skoro tak chętnie rozważa wyjście, może woli ludzi, z którymi nie mieszka. Wszystko to dzieje się błyskawicznie, chociaż jedyną potwierdzoną informacją pozostaje wiadomość o spotkaniu. Ludzki umysł potrafi wyprodukować trzy sezony serialu na podstawie jednego powiadomienia. Co gorsza, często zaczynamy reagować na fabułę, zanim sprawdzimy, czy w ogóle wydarzyło się coś niepokojącego.

Reakcja może zaskoczyć nawet osobę, która ją przeżywa. Rozsądnie rozumiemy, że partner ma prawo spotykać się ze znajomymi. Sami zapewne nie chcielibyśmy rezygnować ze swoich kontaktów. A jednak na myśl o jego osobnym wyjściu pojawia się napięcie, smutek albo irytacja. Czasem chcemy natychmiast zapytać o szczegóły. Innym razem udajemy obojętność, choć w środku prowadzimy intensywną debatę dotyczącą tego, czy powinniśmy czuć się zazdrośni. Warto wiedzieć, że samo pojawienie się nieprzyjemnej emocji nie czyni nas złym partnerem. Uczucie jest sygnałem, który warto zrozumieć. Nie jest jednak automatyczną instrukcją działania ani dowodem, że druga osoba zrobiła coś niewłaściwego.

Fakt, historia i reakcja

Jednym z najbardziej pomocnych rozróżnień jest oddzielenie tego, co rzeczywiście się wydarzyło, od znaczenia, jakie temu nadaliśmy. Faktem może być informacja, że partner planuje kolację ze znajomymi i nie zaproponował nam udziału. Interpretacją jest myśl, że przestaliśmy być dla niego interesującym towarzystwem. Uczuciem może być przykrość lub niepokój. Reakcją natomiast pretensja, wycofanie się z rozmowy albo żądanie rezygnacji ze spotkania. Te cztery elementy potrafią zlać się w jedno tak szybko, że trudno zauważyć, kiedy skończyło się obserwowanie rzeczywistości, a zaczęło dopisywanie jej intencji. Rozdzielenie ich nie usuwa emocji, ale daje możliwość wyboru, co z nią zrobimy.

Załóżmy, że Karolina dowiaduje się, iż jej partner dostał zaproszenie na spotkanie z dawną grupą znajomych ze studiów. Czuje ukłucie przykrości, ponieważ sama od kilku tygodni próbuje zorganizować z nim spokojny wieczór poza domem. Mogłaby uznać, że partner nie chce spędzać z nią czasu, i rozpocząć rozmowę od oskarżenia. Mogłaby także przyjrzeć się rzeczywistemu problemowi: wspólne wyjścia odkładali już kilkakrotnie, a jego entuzjazm wobec propozycji znajomych uświadomił jej własne rozczarowanie. To nie jest drobna różnica językowa. W pierwszej wersji partner musi bronić swojego prawa do spotkania. W drugiej mogą porozmawiać o zaniedbanej potrzebie wspólnego czasu. Spotkanie ze znajomymi wcale nie musi być przeszkodą w rozwiązaniu tego problemu.

Podobna sytuacja może jednak oznaczać coś innego, jeśli wcześniej partner wielokrotnie łamał ustalenia, ukrywał ważne informacje albo zapewniał, że znajdzie czas na relację, lecz konsekwentnie tego nie robił. Wtedy napięcie